

STANISLAV ŠKRABEC

(1844 – 1918)

Sklop 5

PATER, KI JE SKRBEL ZA SLOVENŠČINO IN GLADIOLE.

Z jezikovnimi spisi je dal slovenščini trden znanstveni in globok ljudski poklon.

(napis pod njegovim kipom pred muzejem v Ribnici)

franciškan, jezikoslovec, književni kritik

1. Anton Škrabec – pater Stanislav, kot se je poimenoval ob vstopu v franciškanski red – se je rodil leta 1844 v vasi Hrovača blizu Ribnice na Dolenjskem (dežela Kranjska, Avstrijsko cesarstvo). Narodi po vsej Evropi so se tedaj združevali v nove države in zahtevali, da v javnosti (v šoli, na sodišču, v parlamentu, v časopisih) govorijo in pišejo vsak v svojem jeziku. Pomlad narodov, ustanavljanje čitalnic in tabori so krepili zavest, da so Kranjci, Štajerci, Korošci – Slovenci. Škrabčev rojak iz ribniške doline Peter

1 16 9 je prvi narisal zemljevid slovenskega ozemlja, *Zemljevid slovenske dežele in pokrajin*, ki je izšel leta 1864, pokazal pa je, "kako daleč beseda slovenska seže".

2. Sredi gručaste, lepo urejene vasi Hrovača stoji obnovljena rojstna hiša patra Stanislava Škrabca. Na pročelju nas pozdravi spominska plošča iz leta 1920. Družina Škrabec je poskrbela za verno prenovo domačije ob pomoči strokovnjakov za prenovo kulturne dediščine – etnologov in konservatorjev. Zunanost poslopij – kašče, skednja, sušilnice in stanovanjske hiše kaže nekdanjo podobo, njihova notranjost pa se je delno spremenila. **Škrabčeva domačija** je danes živahno kulturno-zgodovinsko in poslovno središče. Po mnenju stroke je Škrabčeva domačija eden najbolje obnovljenih kulturnih 24 1 14 na Slovenskem.

3. Ribniška himna *S'm Ribn'čan Urban, po cajl'm svajt' znan* poje o prodajalcih suhe robe. Gozd je preživljal kmete – tiste, ki so doma izdelovali lesene žlice, rete, košare, kot tiste, ki so jezično ponujali in prodajali po vseh avstrijskih deželah. **Zgovorni in** 24 8 15 10 **so bili tudi predniki patra Sta-**

nislava Škrabca, kmetje, ki so se ukvarjali s prekupčevanjem s konji in z govedom od Karlovca do Trsta in Gorice. Gospodarju Antonu je trgovanje omogočilo, da je šolal dva sinova: Mihaela in Antona. Še vedno je lesna industrija tista, ki daje kruh prebivalcem in ponaša v svet ime Ribnice.

ŠKRABČEVA DOMAČIJA
Hrovača 42, 1310 Ribnica
e-mail: info@skrabceva-domacija.com
Ogled po dogovoru, tel.: 01/8361 095

Viri:
Enciklopedija Slovenije, 13. zv. Mladinska knjiga: 1987. (1999).
Škrabec, S. Jezikoslovna dela 1-4. Franciškanski samostan Kostanjevica, 1994 – 1998, posebej 4. del: Življenje in delo p. Stanislava Škrabca. Slovenska kronika XIX. stoletja. Nova revija, 2001.
http://www.dlib.si/
http://www.miklovahisa.si/
http://www.skrabceva-domacija.com

IVANKA UČAKAR, prof. knjižničarka,
OŠ Frana Albrehta Kamnik
e-mail: ivanka.ucakar@guest.arnes.si
Svetovalka: VESNA HORŽEN, direktorica
Miklove hiše s sodelavkami, Ribnica
e-mail: miklova.hisa@siol.net

4. Ribnica sodi med najstarejše slovenske kraje z bogato zgodovino. Ponaša se s farno cerkvijo sv. Štefana, ki hrani sliko Ivana Groharja in ima obnovljena zvonika po načrtih arhitekta Jožeta Plečnika. V okviru **Miklove hiše** delujejo galerija, muzej, knjižnica, muzejska trgovina in Turistično informacijski center. Kulturna dediščina Ribniške doline je na ogled v okviru muzejskih razstav v ribniškem gradu ter zgodovinski pregled kraja, domača obrt, suha roba in lončarstvo ter čarovniški procesi. Pred muzejem je

» 7 1 2 3 6 «;

iz **Ribniške doline** izhaja poleg jezikoslovca patra Stanislava Škrabca še več znamenitih Slovencev, med njimi skladatelj Jakob Petelin Gallus, geograf in kartograf Peter Kozler, teolog in politik Janez Evangelist Krek, skladatelj Bojan Adamič...

5. Pater Stanislav je 43 let preživel v samostanu Kostanjevica pri Novi Gorici. Bil je odmaknjen od središč, toda prejemal je pisma in naročal znanstvene knjige od vsepovsod. Poučeval je na gimnaziji in študiral jezikoslovna vprašanja. **Najbolj ga je zanimalo, kako naglašajo v posameznih krajih; z dejstvi je utemeljil, kakšna naj bo knjižna izreka.** Bil je eden od utemeljitev slovenske

13 1 (=glasoslovja).

Leta 2003 je bila osnovana **ustanova patra Stanislava Škrabca**, ki spodbuja raziskovanje in študij slovenščine in klasičnih jezikov.

6. Ker ni imel druge možnosti, je pater Stanislav svoje ugotovitve o jeziku objavljali na **platnicah verske revije** 14 15

Z **V(E)RTOV SV. FRANČIŠKA**, ki jo je uredjal od ustanovitve leta 1880 pa skoraj do smrti. Sprostitvev po znanstvenem in uredniškem delu je našel v gojenju vrtnega cvetja. V naših krajih je razširil gladiole.

7. Na grič Kostanjevica so franciškani prišli leta 1810. Kot vsak samostan ima tudi ta bogato knjižnico, ki je v celoti obnovljena; posebnost pa je kripta, v kateri so pokopani **zadnji člani francoske vladarske rodbine**

13 13 6 13

8. Na svetu je danes približno 6.000 jezikov, skoraj polovica jih je blizu izumrtja. V zadnjih treh stoletjih jih je izginilo že precej, predvsem v obeh Amerikah in v Avstraliji. Organizacija UNESCO je zato leta 1999 razglasila **21. februar za svetovni dan maternega jezika**, ki je ključna dediščina vsakega naroda. Da bi se bolj enakopravno sporazumevali, so se nekateri jezikoslovci domislili in oblikovali umetni jezik, ki bi ga uporabljali v mednarodnih organizacijah. Danes uveljavljen umetni jezik se imenuje

17 4

katerega temelj je v knjigi (Varšava, 1887) postavil dr. Ludvik Lazar Zamenhof. **Pater Škrabec pa je leta 1908 zapisal svoj jezik, ki ga je poimenoval evlalija.**

Dober dan! Kako si kaj?
Saluton! Kiel vi fartas?

Končno geslo **5. SKLOPA:**

»Naša slovenščina je

9 8 9 6 6 7 15 3 9 24 Š 10 H

15 9 16 10 1 13 14 6 7 17 14 9 4 2 «.

"Najpopolnejši, najplemenitejši jezik ne bo rešil svojega naroda, ako ga ta ne ceni, ako se zanj malo meni. Prej ali potlej se bo takemu narodu jezik potujčil, pohabil in poterl, dokler ne bo naposled popolnoma zamrl in izginil in s svojim jezikom bo tak nemaren narod sam zginitil s tega sveta - podlaga tujčevi peti. Glejmo, da ne bomo mi tak narod." Pater Stanislav Škrabec